

Svar på skriftligt spörsmål SSS 292/2016 rd rd

Svar på skriftligt spörsmål om åtgärder för att främja sysselsättningen och förebygga utslagningen av personer som byter yrke av hälsoskäl

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 292/2016 rd undertecknat av riksdagsledamot Satu Taavitsainen /sd:

Vad ämnar ministern göra för att se till att arbetspensionsbolagen blir ansvariga att ge sina kunder en vederbörlig, kompetent karriärvägledning,

vilka åtgärder ämnar ministern vidta för att se till att människor inte ska behöva kämpa sig fram via klagomål och rättprocesser till yrkesinriktad rehabilitering och omskolning,

vilka åtgärder ämnar ministern vidta för att se till att människor som gått miste om hälsan får en rehabiliteringsplan och tillgång till yrkesinriktad rehabilitering och omskolning i så stor utsträckning som möjligt och

vilka åtgärder ämnar ministern vidta för att se till att sjuka människor ska vara längre aktiva i arbetslivet?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Syftet med yrkesinriktad rehabilitering är att förebygga att en person ska bli tvungen att lyfta invalidpension, eller att åtminstone senarelägga invalidpensionen. Genom rehabilitering strävar man efter att personen ska kunna fortsätta i arbetslivet trots sin sjukdom. Rehabilitering ges när värden av sjukdomen har nått ett sådant skede att personens hälsotillstånd tillåter det. En lyckad yrkesinriktad rehabilitering som ges vid rätt tidpunkt kan förlänga en persons karriär avsevärt.

Yrkesinriktad rehabilitering har alltid preferens före invalidpension. Invalidpension beviljas endast om det inte finns möjlighet till rehabilitering eller om rehabiliteringen har avbrutits eller avslutats på grund av långvarig sjukdom, och villkoren för invalidpension uppfylls. När en ansökan om invalidpension behandlas har pensionsanstalten en skyldighet att utreda bl.a. om personen har rätt till yrkesinriktad rehabilitering. Om så är fallet ska pensionsanstalten meddela personen ett förhandsbeslut om rätt till yrkesinriktad rehabilitering, utan att personen behöver ansöka om det separat.

Arbetspensionsrehabiliteringen ska vara ändamålsenlig. Ändamålsenligheten bedöms på grundval av den sökandes ålder, yrke, tidigare verksamhet, utbildning, förankring i arbetslivet och hur sannolikt det är att personen orkar arbeta bättre eller återgår till arbetet tack vare rehabiliteringen. Yrkesinriktad rehabilitering kan anses vara ändamålsenligt om den kan bidra till att senarelägga eller förhindra en förväntad invaliditet, eller om personen genom rehabilitering kan få sin arbetsförmåga återställd eller förbättrad och därigenom fortsätter i ett arbete som är lämpligt för honom eller henne eller hittar annat arbete. Ändamålsenligheten bedöms alltid fall för fall.

Innan några egentliga rehabiliterande åtgärder inleds ska personen ha en rehabiliteringsplan.

Pensionsanstalten kan vara till stöd när planen tas fram. Med anledning av de frågor som riksdagsledamot

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 292/2016 rd rd

Taavitsainen har ställt har ministeriet bett Pensionsskyddscentralen avge ett utlåtande om hur rehabiliteringsmöjligheter ska utredas och i synnerhet hur rehabiliteringsplanen ska bestämmas i de situationer där pensionsanstalterna tar fram planen med hjälp från rehabiliteringsleverantörerna. I sitt utlåtande fastställer Pensionsskyddscentralen att rehabilitering på arbetsplatsen ska vara det första och främsta sättet på vilket yrkesinriktad rehabilitering ordnas. Om anställningsförhållandet fortfarande gäller ska man börja med att utreda om personens arbetsuppgifter kan omorganiseras på arbetsplatsen. Om det på arbetsplatsen eller hos arbetsgivaren inte går att hitta uppgifter med mindre invaliderande risk ska man utreda om personen kan hitta arbete någon annanstans. Om det inte finns några lämpliga lösningar för rehabilitering på arbetsplatsen och fortsatt arbete som är lämpligt med tanke på hälsotillståndet ska man utreda möjligheterna till omskolning. Det nya utbildnings- och yrkesområdet ska vara lämpligt med tanke på personens sjukdom.

Enligt utlåtandet från Pensionsskyddscentralen har serviceleverantörer till uppgift att ge sina rehabiliteringsklienter hjälp och stöd i framtagningen av en rehabiliteringsplan, enligt uppdrag från den pensionsanstalt som utfärdat beslutet om rehabilitering och i samråd med denna. En serviceleverantör används vanligtvis när personen inte kan fortsätta på sin arbetsplats och behöver en rehabiliteringsplan för att kunna stanna kvar i arbetslivet. Det är särskilt vanligt att en rehabiliteringsleverantör inkopplas i framtagningen av planen när man behöver utreda närmare vilka möjligheter till yrkesinriktad rehabilitering som personen har och vilken rehabilitering som är lämplig med tanke på personens hälsotillstånd, till exempel när man överväger rehabiliterande utbildning. Målet är att man i samråd med rehabiliteringsklienten ska hitta en lösning som båda parterna är nöjda med. Diskussionen med rehabiliteringsklienten och övriga samarbetsparter pågår i mån av möjlighet så länge som behövs för att en lämplig rehabiliteringsplan ska kunna fastslås. Samarbetet mellan pensionsanstalten och rehabiliteringsklienten är mycket viktigt. Om rehabiliteringsklienten upplever brister i serviceleverantörens verksamhet bör klienten direkt ta kontakt med den pensionsanstalt som utfärdat beslutet om rehabilitering.

Pensionsanstalterna och Försäkringsbranschens Rehabilitering FBR rf följer och utvecklar den rehabiliteringsplanering som tillhandahålls av rehabiliteringsleverantörer. FBR är samordnare för nätverket Työhöknäköntöumisen palveluverkosto (sv. servicenätverket för arbetsrehabilitering) som samlar beställare och leverantörer av forsknings-, utrednings- och sysselsättningstjänster med yrkesinriktad rehabilitering som område. Nätverket arbetar för en rehabiliteringsprocess som sätts in vid rätt tidpunkt, är snabb och kostnadseffektiv och håller jämn kvalitet. Målet är att rehabiliteringsklienten ska vara nöjd med servicen och att klienten tack vare rehabiliteringen ska kunna återgå till och stanna kvar i arbetslivet en längre tid. Det är också meningen att aktörerna i rehabiliteringssektorn kontinuerligt ska utveckla sin kompetens och sitt samarbete.

Om pensionsanstalten och rehabiliteringsklienten inte når ett samförstånd om vilken rehabiliteringsåtgärd som är lämplig ger anstalten ett nekande beslut för den åtgärd som har ansökts. Detta händer när pensionsanstalten anser att den plan som klienten har tagit fram för sin yrkesinriktade rehabilitering inte uppfyller sitt ändamål. Kvalitet, innehåll och lämplighet med hänsyn till personens ålder, förutsättningar, funktionsförmåga och sociala situation är kriterier som väger starkt när pensionsanstalten bedömer hur ändamålsenliga åtgärderna i rehabiliteringsplanen och åtgärderna för arbetspensionsrehabilitering är.

Pensionsanstalten måste dessutom bedöma hur sannolikt det är att rehabiliteringsplanen leder till anställning, hur engagerad personen är med planen och hur stora kostnader som planen innebär i förhållande till den förväntade inbesparingen i pensionskostnader. Oberoende om ansökan godkänns eller avslås ska Folkpensionsanstalten i samverkan med serviceleverantörerna se till att den sökande informeras om andra rehabiliteringsmöjligheter och att han eller hon hänvisas till rehabilitering och service som motsvarar hans eller hennes rehabiliteringsbehov.

En person som inte är nöjd med pensionsanstaltens beslut kan alltid överklaga det hos besvärsnämnden för arbetspensionsärenden, och besvärsnämndens beslut kan överklagas hos försäkringsdomstolen. Om en

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 292/2016 rd rd

ändamålsenlig rehabiliteringslösning hittas medan det överklagade beslutet är under behandling kan pensionsanstalten ge ett tillfälligt beslut, för att undvika att rehabiliteringen fördröjs. Ett av regeringens spetsprojekt är Vågar in i arbetslivet för partiellt arbetsföra. Målet med projektet är att partiellt arbetsföra personer ska kunna fortsätta i arbetslivet eller hitta anställning på den öppna arbetsmarknaden. En av åtgärderna inom projektet är att få till stånd en reform av servicesystemet och på arbetsplatserna med målet att partiellt arbetsföra ska kunna sysselsättas. Reformen ska ske bl.a. genom en nationell utbildningsintervention för samordnare för arbetsförmågan och aktörer i systemet samt genom att lämpliga tillvägagångssätt tas fram för tidigt stöd och hänvisning till vård och rehabilitering.

Helsingfors 7.6.2016

Social- och hälsovårdsminister Hanna Mäntylä